

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

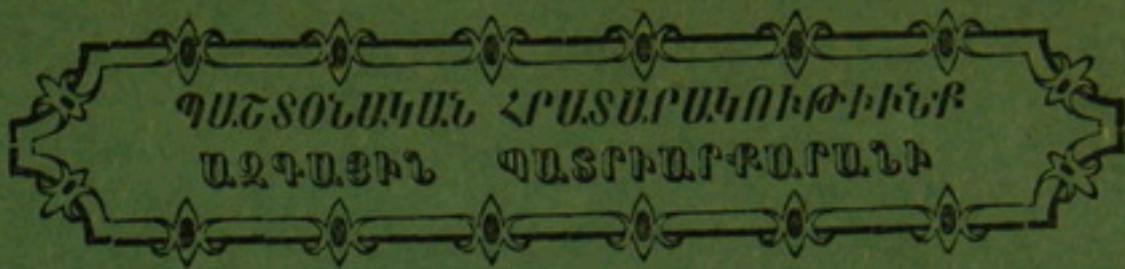
Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

ԲԱՅՈՒՄ 1877 ԱՄԻՆ

ՆԻՍ Գ.

20 ՄԱՅԻՍ 1877

ԿՈՍՏԱՆԳՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ս. ՄԻԲԱՅԷԼԵԱՆ

1877

ԱՁԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

ԲԱՅՈՒՄ 1877 ԱՄԻՆ

ՆԻՍՏ Գ.

20 Մ Ա Յ Ի Մ 1877

ՆԱԽԱԳԱՀ. — ԱՄԵՆ. Յ. ՆԵՐՍԷՍԻՍ. ԳՍՏՐԻՍՐԻ ՀԱՅՐ
ԱՏԵՆԱԳԵՏ. — ՍՏԵՓԱՆ ՓԱՇՍ. ԱՍԼԱՆԵԱՆ

ԱՁԳԱՅԻՆ ԵՐԵՍՓՈՒԱՆՔ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԵՐԵՍՓՈՒԱՆՔ

ԾԿԵՂԵՑԱԿԱՆՔ

- 1 Խորէն Ազրեպիսկ. Նար Պէյ Բ.
2. Կարապետ Եպիսկ. Սերոբեան Բ. Պ
3. Մատթէոս ,, Իզմիրլեան
4. Ամբրոսիոս Վ. Ռուբինեանց
5. Գարեգին ,, Թաթարեան Բ.
6. Եզնիկ ,, Ասպուրեան Բ.
7. Խորէն ,, Կիրոյեանց Բ.
8. Հմայեակ ,, Դիմաքսեան Բ.
9. Յովհաննէս ,, Փափազեան Բ.
10. Ներսէս ,, Ասլանեան Բ. 2
11. Պողոս ,, Խօլտամեան Բ. Պ
12. Արիստակէս Գ. Մամբրէեան Բ. 2
13. Գէորգ ,, Արծրունի Բ.
14. Գրիգոր ,, Աճէմեան Բ.
15. Խորէն ,, Փէլէլիվանեան Գ.
16. Յարութիւն ,, Սերոբեան
17. Յովհաննէս ,, Մկրեան
18. Ստրիաս ,, Ստեփաննոսեան
19. Սահակ ,, Տ. Սարգսեան
- 20.

ԱԵՒԱՐԱԿԱՆՔ

(Ս. Վիճակ)

Գումրակախու, Կէտիկ փաշա և
Գումրակախուի դուրս

21. Գրիգոր Պէրպէրեան Բ. 3

- Բ. Բացակայութիւն առաջին :
- Բ. 2 Բացակայութիւն երկրորդ :
- Բ. Պ Բացակայութիւն բանաւոր պատճառ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԵՐԵՍՓՈՒԱՆՔ

22. Գէորգ Ստիմարանեան Բ. 3
23. Խաչիկ Մանկասարեան Բ. 3
24. Կարապետ Ազարղմանեան
25. Համբարձում Մաղպուլեան Բ.
26. Մինաս Գափամանեան
27. Յովհաննէս Պոլաճեան
28. Ն. Մէլքայուրեան Տորթօր
29. Պողոս Պառնասեան Բ.
30. Սարգիս Աղաբէղեան Բ. 2
31. Սահակ Աւրո
32. Սենեքերիմ Մանուկեան Բ. Պ
33. Փէլէպոսեան Տորթօր
34. Բարթող Բիւրքնեպաշեան
35. Յովտիմ Ֆէլէբեան
36. Ատովմ Տէրոյէնց
27. Գէորգ Ապտուլաճեան Բ.
(Բ. Վիճակ)
Պէշիկբաշ
38. Անդրանիկ Կոնիկեան
39. Ալեքսան Խօրասանեան Բ.
40. Բարսեղ Հայանեան Բ.
Ելեկախու
41. Զարեհ Քէրովբէ
42. Մկրտիչ Բիւրքնեպաշեան
43. Պողոս Ժամակոչեան
44. Սեպուհ Մազուտեան
- Խակիտար Ս. Խաչ Բ.
45. Թադէոս Պէլեկեան
46. Սիմոն Ֆէլէկեան
47. Գարիէլ Գրասէրեան
48. Ստեփան Ասլանեան

- Խակիտար Ս. Կարապետ Բ.
49. Միշրան Պաճէրափուլեան Բ.
50. Պողոս Թորղոմեան
51. Նիկողոս Ալանանեան Բ. 2
52. Տրդատ Փափազեան
(Գ. Վիճակ)
Բերս և
Գաւառ փաշա
53. Արիկ Ունճեան Բ.
54. Գրիգոր Ալեքիբէնեան
55. Մարտիրոս Յ. Տրիկեան
56. Միքայէլ Մամիկոնեան
57. Նշան Քաղազեան Բ. 2
58. Ստեփան Խնդիրեան
59. Տեւեմար Մ. Էքսէրեան Բ. Պ
60. Իլիաս Չայեան Բ.
61. Յարութիւն Նորատունկեան
62. Գրիգոր Մարկոսեան Բ. Պ
- Միշրակիչ
63. Կարապետ Պ. Պէրեանց Բ. Պ
64. Յակոբ Կոստանդեան Բ. Պ
65. Յակոբ Պ. Նորատունկեան
66. Տրդրան Եստուֆեան
- 67.
- Պէշիկ և Ղարախա
68. Յ. Մէրեթ—Գուլի Բ. 2
(Գ. Վիճակ)
Դուրդուհեմ և Դիմաթիէ
69. Յովհաննէս Լաստեան
70. Ստեփան Պէլեկեան Բ. 2

Գատրղիոյ
 71. Կարապետ Շահապողեան
 72. Մկրտիչ Մուրաթեան
 Նարդրգայում
 73. Յակոբ Եղեմեան
 Ենիմանալի Սամարիոյ
 74. Օգոստ Խոճատարեան
 Թոխգայում
 75. Յովհաննէս Մարգարեան
 Էյուպ Ս. Եղիս և Ս. Աստուսախանի
 76. Գարեգին Յ. Մելիքեան
 Գարուչիչի
 77. Աստիա Իկիտպաշեան
 Հիսար և Պոյաճի գիւղ
 78. Յովհաննէս Նուրեան
 Նոր գիւղ և Սրէնիս
 79. Գալար Հովուեան
 Պարսա
 80. Մկրտիչ Գ. Էօսեան
 81. Յովհաննէս Կրճիկեան
 82. Թաղէս Թրքեանեան
 Բարսակիւնիս
 83. Յարութիւն Չինճիճեան
 84. Յարութիւն Գ. Տատեան
 (Ե. Վ. Իճալ)
 Սամարիս
 85. Ալեքսան Պէլիքեան
 86. Աետիա Բօլբեան
 7. Եղիազար Մելիքեան
 88. Մինաս Ճափնափեան
 89. Յակոբ Բաղադեան
 90. Յակոբ Ամանեան
 91. Նազարէթ Շահապողեան
 92.
 93.
 94.
 Խաղիոյ
 95. Աստրէլ Աւթուն Տիրբի
 96. Խոջատուր Պ. Միտարեան
 97. Ութէոս Պէլիճեան
 98. Սարգիս Արապեան
 99. Սարգիս Աբրահամեան
 100. Արմեն Մարգարեան

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԵՐԵՍՓՈՒԱՆՔ
 Կարին
 101. Մանուկ Ասլանեան
 Բ. Պ
 Բեօրանեան
 102. Մ. Փոփոզեան Տօրթօր
 Աղլիանապոլիս
 103. Ռուբէն Կիւմրի Չիլրոսեան
 Բ. Պ
 Նիկոմիդիս
 104. Կարապետ Ս. Իսթիճեան
 Ակե
 105. Պետրոս Միտարեան
 Հարանիսար
 106.
 Արարիկ
 107. Կարապետ Խաչիկեան
 Բաղիչ
 108
 Պրսա
 109. Բրիտանտուր Գաղարոսեան
 Երդիկիս
 110. Մելքոն Հարանեան
 Բ. Պ
 Անուիս
 111. Համբարձում Ալաճանեան
 Բարս
 112. Յովհաննէս Աղեա որեան
 Եղևիս
 113. Յակոբ Իսթիճեան
 Մանճրլիս
 114.
 Հաճըն
 115.
 Երզնէս և Բարեր
 116.
 Թէքիրտաղ
 117. Տիգրան Գ. Սիմանեան
 Կեսարիս
 118.
 Խաղիեր
 119. Յովհաննէս Եղեմեան
 Պաղբիսեր
 120. Յովհաննէս Յովհաննէս

Մուշ
 121. Ստեփան Պ. Պ. Փախաղեան
 Տիլիկի
 122. Նշան Գարազաշեան
 Զէյրուն և Մարաշ
 123.
 Տրապիզօն
 124.
 Պարսա
 125.
 Տիգրանակերտ
 126. Մելքան Զօրանեան
 Բ.
 Վան
 127. Սիմոն Մարտունեան
 Բ. Պ
 Աղլանար
 128.
 Հալիս և Այնրապ
 129.
 Սերասիս
 130. Մկրտիչ Յ. Մելիքեան
 Ռուսուիս
 131.
 Կարս
 132. Աբրահամ Յ. Այլաղեան
 Չինիաճագ
 133. Համբարձում Սարբէլիճեան
 Գարսիս
 134
 Ատանա
 135
 Արդիոյ
 136. Մատթէոս Ալիբաճեան
 Եօզրաս
 137. Լօղօֆիթ Պալեօզեան
 Մարարիս
 138. Գէորգ Վարդանեան
 Իզմիր
 139.
 Եղիպտոս
 140

ՕՐԱԿԱՐԳ.

Ա. Բնորոտիս Մայր Գիտանի մեղեղան անդանոց .
 Բ. Բնորոտիս Նախաքննիչ դիւանոց .

ԱՏԵՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՔ

Ճամն 7 ին տոնանը բացուեցաւ ի ներկա յովեան 51 երեսօտիսանայ , որոց վերջին թիւերն յանգեցաւ 64 ի :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ . — Օրէն է որ ամեն տոնանի սկիզբն նախորդ նախին տոնագրութիւնը կամ կը կարգացուի , և կամ եթէ կանխու տարեալ հրատարակուած է՝ զխտորութեան կենթարկուի : Մեր սովորութիւնն է ատենագրութիւնները տարեալ հաղորդել երեսօտիսանայ և զխտորութիւնին այս տեղ ամառելէ ետե վաւերացնել : Այս կարգէն ըլլալով՝ չորս տոնագրութիւն ունին սրատրատ տարեալ և երեսօտիսանայ ցրուեալ , որք են՝ նախընթաց բացման վերջին 17 , 18 , 19 և 20րդ նիստերու տոնագրութիւններն : Իսկ ներկայ բացման վերջին և վերջընթեր 2 նիստերու Ատենագրութիւններն ալ խմբագրուել և սրատրատ կան Գիտանին վրայ : Եթէ յաջորդ կուզէ , ստաջին

չորս տոնագրութեանց մասին զխտորութիւնները այսօր առնուեր և վաւերացնենր դանտը և միւս երկուքն այսօրուանին հետ մէկտեղ աւարագրութեանն ստատուեր . և կամ հին և նոր եօթն տոնագրութեանց զխտորութիւնը և վաւերացումն առաջիկայ նստին ձգենր :

Այս մասին կրնամ խօսք տալ մէկ երկու հօդուց , եթէ թեր ու դէմ կուզեն խօսիլ :

ՓԱՓԱՋԵԱՆ Ս . ԷՅ . — Վերջին տոնագրութեանց վրայ զխտորութիւն ընելու համար դեռ սրատրատուած չենր . ըստ որում անոց ամենն ալ իրարու հետ յարակցութիւն ունին , կառաջարկեմ որ ամենը մէկին միան առաջիկայ նստին : Իսկ այսօր ուրիշ ամենակարեւոր խընդրոց նայինր :

ՌՕՃԱՍԱՐԵԱՆ Օ . ԷՅ . — Վը լանդրեմ , Պախաղեան էֆէնտի թող ըսէ , թէ ի՞նչ սովորական դործ ունի Ճաղմիս այսօրուան համար՝ որ տարեալ չորս տոնագրութեանց վաւերացումն ալ յաջորդ նիստին ձգել կառաջարկէ :

ՓԱՓԱՋԵԱՆ Ս. ԷՅ. — Յայտնի է, որ ժողովին բացման առաջին նստին պիտի ընտրել ինք մեր Մայր Դիւանը, և չիրայինք ընտրել ուրիշ սխառմաներով. և որովհետեւ Կանոնադրութիւնը կը տրամադրէ ուրիշ գործոյ չձեռնարկել մինչև Մայր Դիւանին կազմութիւնը լրանայ, ուստի այսօր հարկ է ամեն բանէ առաջ Մայր Դիւանին կազմութիւնն ամբողջացնել:

ՄԱԳՍՈՒՏԵԱՆ ՍԵՊՈՒՀ ԷՅ. — Քանի որ նախորդ բացման վերջին չորս նիստերու ատեն նազրութիւնք տալուած և ցրուած են արդէն երեսօխոսանայ, կրօնաջարկեմ որ անոնց վաւերացումն այսօր ըլլայ լինանայ: Իսկ միւս վերջին երեքն՝ որք զեռ տալուած չեն, կրնան ետքի մնալ:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Ինչպէս կը տեսնէք՝ երկու կարծիք երևան եկան. մէկն է 7 ատեն նազրութեանց ամենուն վաւերացումն ետքի ձեռքել, իսկ միւսն՝ առաջին չորսին վաւերացումն այսօր կատարել. այս երկու առաջարկութիւններն քուէի կը դնեմ՝ վերջինն սկսելով: Ուստի ո՛վ որ կընդունի առաջին չորս ատենազրութեանց վաւերացումն այսօր կատարել, ձեռքը վեր վերցնել չնորհ ընէ:

(8 ձեռք համրուեցան:)

Ընդհակառակն՝ ո՛վ որ կընդունի 7 ատեն նազրութեանց ամենուն մէկէն վաւերացումը յաջորդ նիստին վերապահել, ձեռքը վեր վերցնել չնորհ ընէ:

(15 ձեռք համրուեցան:)

Հետևապէս ժողովը մեծամասնութեամբ որոշեց՝ բոլոր Ատենադրութեանց վաւերացումն առաջինիցին թողուլ:

Պ

Բացակայորիւն

Ազգային երեսօխոսաններէն՝

Նշան էֆէնտի Քաղաքեան
Տելեմոք » Էնթեսթրճեան

Նամակաւ անձնական տկարութիւնն իմացուցած ըլլալով՝ ըստ օրինի բացակայ նշանակուեցան ներկայութեան տուժարին մէջ:

Նամակաւ բացակայ նշանակուեցան՝ անձնական տկարութեան սխառման:

Գրիգոր էֆ. Մարկոսեան
Սարգիս » Աբրահամեան

առաջնոյն համար ըստ վկայութեան Ատենադրպիւր էֆէնտի, և երկրորդին համար՝ ըստ վկայութեան Նախագահ Արքազան Հօր:

Մամիկոնեան էֆէնտի հարցնելով թէ մինչ զեռ Քաղ. ժողովոյ անդամոց խմբովին այսօր գումարուիլը լուած է, ի՞նչպէս կըլլայ որ Մարկոսեան էֆէնտին չէ եկած իբր անդամ նոյն ժողովոյ, - Ատենադրպիւր էֆէնտի պատասխանեց թէ քիչ մ'առաջ լուր տրուած է իրեն որ Մարկոսեան էֆէնտին ջերմ բռնած է և մինչև իսկ նամակ գրելու անկարող կը գտնուի եղեր:

Ձ

Հրատարական

Ազգային երեսօխոսաններէն՝
Մելքոն էֆ. Հարսեան
Մանուկ » Ասլանեան

մէյմէկ հրատարակիւր զրկած ըլլալով, կարգացուեցան, որք են՝

Վսեմաշուք Ատենադրեալ Փաշա
Ազգային Ընդհ. ժողովոյ

Տէր

Բազմազրաղ գործերուս պատճառաւ այլ ևս չպիտի կարենամ երեսօխոսանական ծանր և միանգամայն փախուի սպառնա շարունակել: Ուստի կը խնդրեմ որ սոյն հրատարակուած անի ժողովոյ ներկայացնելով զարժանն տը:

նօրինել հոճիք, որով մնամ ամենախրեւի աղքատ յառաջադիմութեան փախարդ ամենախոնորհ ծառայ:

20 Մայիս 1877

ՄԵԼՔՈՒ ՄԱՍՏԱՆ

Կ. Պօլիս

Կ. Պօլիս, 11 Մայիս 1877

Ամենապատիւ Արքազան Հայր

Ժամանակէ մ'ի վեր ունեցած տկարութեան չըս պատճառաւ իմ անձնական ամենախրեւոր գործերս անգամ ստէյ կը սրարտուորիմ երեսօխոսի վրայ ձգել և ստողջութեանս հոգ տանիլ հանգիստ ու դադար առնելով:

Հետևաբար, թէև ցաւօք սրտի, սրտիս կը համարիմ յայտարարել Ձեր Արքազնութեան որ չեմ կարող այսուհետև շարունակել երեսօխոսանութեան պարտքս և կը փութամ ներկայիս մատուցանել հրատարականս յերեսօխոսանութեան, աղաչելով զՁեր Արքազնութիւնը որ բարեհաճի ընդունիլ և հաղորդել զայն Ազգային ժողովոյ:

Մնամ Ձեր Արքազնութեան
Ամենախոնորհ ծառայ
ՄԱՏՈՒ ՄԱՍՏԱՆ

Ատենադրեալ Փաշան՝ իբրև սրաղ հրատարական քուէի դրաւ մի առ մի, և ժողովը միաձայնութեամբ ԸՆԴՈՒՆԵՑ զանոնք:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Հորիաւ ոյս երկու հրատարակուող տեղ ուրիշներն ընտրուելու համար անօրէնութիւն պիտի լինի. սակայն մեր ուրիշ քանի մը ընկերներ ալ ունինք՝ որ շատ ժամանակէ ի վեր ներկայ չեն գտնուիր ժողովին. ասոնց ամենուն համար պէտք եղած անօրէնութիւնը՝ Մայր Դիւանի ընտրութեան լրանալուն կը ձգենք:

Յ

Խաչարկոսիւն Մագաւտեան Սիօն պէյի

Ազգային երեսօխոսաններէն Մագաւտեան

Սիօն Պէյի ստորագրութեամբ յետագայ առաջարկութեան գիրն եկած էր Դիւանին, որ կարգացուեցաւ:

Ամենապատիւ Արքազան Հայր

Տէրութեան այս գիշերուան հրատարակած սրաղարկան վիճակը արդէն Ձեր Արքազնութեան ծանօթ է. ասանկ սրաղարկոյ մէջ Երեսօխոսանական ժողովը գումարելը ազգային իրաւանցը ապագայ վտանգ մը գալու ենթակայ ըլլալով, կառաջարկեմ ժամանակ մը Ընդհանուր ժողովոյ նիստերը դադարեցունելով, մինակ յիշեալ ժողովին մէջէն Յանձնաժողով մը կազմելու բարեհաճիք, որպէս զի թէ Ձեր Արքազնութեան և թէ Քաղաքական ժողովոյ աջակցի, մինչև ներկայ տագնապայից վիճակին վերջը:

Միշտ Արքազնութեանդ Խ. Ծ.
Ս. ՄԱԳՍՈՒՏԵԱՆ

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Այս խնդրոյն նը կատմամբ արդէն առաջին նստին՝ Նախագահ Արքազան Հօր առաջարկութեանն առթիւ քանի մը խօսք ըսուեցաւ և ժողովն որոշեց իր օրինական նստերը շարունակել: Բայց եթէ ժողովն ուզէ՝ կրնայ կրկին վիճարանութեան և թարկել զայն կանոնական սպայմանաժամէն ետքը. սակայն այսպիսի կարևոր խնդիրներ վիճարանութեան առնելու համար՝ պէտք է նախ Մայր Դիւանի կազմութիւնն ամբողջացնել:

Խաչարկոսիւն 16 Երեսօխոսանաց

16 Երեսօխոսանաց ստորագրութեամբ մատուցեալ յետագայ առաջարկութեան գիրը կարգացուեցաւ:

Ամենապատիւ Արքազան Հայր
Նախագահ Ազգային ժողովոյ

Ստորագրեալ երեսօխոսանքս լսելով որ Քաղ. ժողովը Ղալաթիոյ նորակառոյց շէնքին

մէկ մասը Պատրիարքարան կամ ժողովատեղի ընկեր զխառնութիւն ունի, և նկատելով որ այդ նորակառոյց չենք Արքեպիսկոպոսական վարժարան ընկեր համար Պատրիարքարան թեան Ղիւռնի կողմէն առաջարկութիւն կայ Արքեպիսկոպոսական ժողովոյ Ղիւռնի վրայ, և երկրորդ ընթերցման համար Օրակարգն է, կառավարիկներ որ այդ նորակառոյց չենքին համար որ և է նոր տնօրէնութիւն չընէ՝ Քաղ. Ժողովը, մինչև որ Արքեպիսկոպոսական ժողովն այդ մասին իր վերջին որոշումը տայ :

- Եղեկի վրդ. Արքեպիսկոպոսական Ս. Եղս. Իզմիրլեան
- Յ. Վրդ. Փայտազեան Խ. Քնկ, Փէնիթիանեան
- Ս. Պ. Պ. Փայտազեան Ս. Միքայէլեան
- Ք. Ղազարեան Ս. Խօճապարեան
- Մ. Յ. Մկրտչեան Մ. Սէրապիանեան
- Յակոբ Խրիստեան Ս. Յ. Այվազեան
- Յ. Եմէկեան Ն. Ս. Արաքեան
- Տրդատ Փայտազեան Մ. Պանճէզարեան

7 Մայիս 1878

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Այս խնդրոյն վրայ ալ նմանապէս բիչ շատ խօսք եղած ըլլալով, եթէ հարկ տեսնուի՝ դարձեալ վիճարանութեան կենթարկուի Մայր Դիւանի կազմութեան ամբողջացումէն ետև :

Յ.

Հարցում Քաջահանեան Էֆէնտի
 Արքեպիսկոպոսականներէն Քաջահանեան Մինաս Էֆէնտի մէկ հարցումը կարգացուեցաւ :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Մեր օրէնք ունիմք որ կը ներէ հարցում և հարցապնդում ուղղել առ Վարչութիւնն. իսկ երեսփոխանէ առ Երեսփոխանական ժողովն հարցում չըլլար, այլ միայն առաջարկութիւն. ուստի Քաջահանեան Էֆէնտի այս հարցումն ըստ կանոնի անընդունելի է :

ՔԱՓԱՄԱՃԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Հարցումս Ղիւ-

ւանին ուղղեալ է, տարակոյս մ'ունիմ՝ փարսաեղու համար :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Ըստ կանոնի ոչ ժողովն և ոչ Դիւանը կրնայ երեսփոխանէ մը հարցում ընդունիլ. հարցապնդում և հարցում միայն առ Վարչութիւնն կրնայ ըլլալ. ուստի Քաջահանեան Էֆէնտի հարցումն իրեն կը վերադարձանենք. եթէ կուզէ՝ զայն առաջարկութեան ձևի փոխելու և այնպէս ներկայելու համար :

Յ.

Հրամարտիր Վարչութեան Քաղ. Ժողովոյ

Վարչութեան Քաղ. Ժողովոյ կողմէ մատուցեալ յետագայ հրամարտիրը կարգացուեցաւ :

Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք Հայր Նախագահ Արք. Ընդհ. Ժողովոյ .

Արքեպիսկոպոսական Քաղ. Ժողովոյ ստորագրեալ անդամը պատիւ ունին իրենց հրամարտականը մատուցանել Ձեր Սրբազանութեան :

Տարի մը պաշտօնավարութենէ ետև, իրենց ազգասիրական դպացմանց համեմատ Ազգին ծառայելու բաղձանքինն այլևս չի կրնալ ի գործ դնելուն համոզումս են :

Ուստի առանց այս անցաջողութեան իրաւացի պատճառներուն բացատրութեանը մէջ մտնելու և Ազգին մէջ նոր վիճերու տարիներ երեան հանելու, կաղաչեն Ձեր Սրբազանութեան որ իրենց հրամարտականը պարզապէս Արքեպիսկոպոսական Ընդհ. Ժողովոյ հաղորդել բարեհաճիք :

Հարկ չկայ աւելցնելու թէ Քաղ. Ժողովս պատրաստ է իւր միամեայ պաշտօնավարութեան համարատուութիւնը յարմար ժամանակին ներկայացնել :

Մնամք Ամենապատիւ Սրբազանութեան Ձերում :

Ամենապատիւ ծառայք

Ս. Մարտիկեան Կ. Ք. Թանգազ

Յովնանէկ Ազնաւորեան Տ. Ա. Կրճիկեան
 Յ. Վ. Նորասուկեան Յովն. Խաւեան
 Յակոբ Քաղազեան Սարգ. Մարտաշեան
 Յովնանէկ Պոյաճեան

20 Մայիս 1877

ԽՕՃԱՍՍԱՐԵԱՆ Օ. ԷՖ. — Այս հրամարտիրոյն մէջ Նուրեան Էֆէնտի ստորագրութիւնը չտեսնուիր. կը հարցնեմ, թէ արդեօք նա ալ հրամարտած է, թէ՛ ոչ :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Խնդիրը հրամարտման վրայ է. հրամարտողաց հարցում ընկեր իրաւունք չունինք :

ԽԱՄԻԿՈՆԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Ես ալ ճիշդ նոյն կերպով պիտի հարցնէի՝ եթէ ստորագրութիւնները չկարդայիր, խնամաբար համար թէ արդեօք Քաղաքական ժողովոյ հրամարտմը խնդրովն է, թէ՛ ոչ :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Այդ ճանճրութենէն զձեզ ազատելու համար ստորագրողաց անունները մի առ մի կարդայի. այս ալ այնպիսի խնդիր մ'է, որ Մայր դիւանի կազմութեան ամբողջացումէն ետև կրնանք նկատողութեան տեսնուլ :

Պ

Առաջարկութիւն Քրիստոստոյ Էֆէնտի

Արքեպիսկոպոսականներէն Ղազարեան Ք. Էֆէնտի ստորագրութեամբ ներկայացեալ յետագայ առաջարկութեան գիրն կարգացուեցաւ :

Վսեմափայլ Ստեփան Փաշայ
 Ամենապատիւ Արք. Ժողովոյ

Ձեր վսեմութիւնը անցեալ երկու տարի այդ փախուկ պաշտօնը խնամաբար վարելով պարտաւորեցիր զԱրք. Ժողովս որ այս անգամ ևս կրկին իւր քուէն Ձեր վսեմութեան տալ չՎարանի, շնորհակալ եմ որ դուք ևս զայն առ-

նիլ բարեհաճեցայք, որով անհող եմք դէժ այդ մասին :

Բայց նկատելով թէ վերջընթեր և թէ նորա նախորդ շրջանի վերջին ատենագրութեանց վերջին երեսները մէն մի շրջանի խնդրոց յայտարար բովանդակութիւնը և ցանկը կային շնորհիւ և ջանիւր յիշեալ շրջանից ատենագրոց Մեծ. Փայտազեան և Մեծ. Արաքեան Համարում Էֆէնտիներու, իսկ այս անցեալ նախորդ շրջանի վերջին նկատի ատենագրութեան մէջ յուսայի թէ ոչ թէ նոյն շրջանին միայն այլ և նախկին երկու շրջանաց ևս միասին բոլոր խնդրոց ցանկը և առ ինչ եղերեղոյ յայտարար բովանդակութիւնը տեսնել :

Բայց ցաւ ի սիրտ կըսեմ թէ այս նախահող բարեկարգութիւնը մեր անկախութեան հակառակ այս անգամ անտես եղած էր :

Յուսամ թէ նորընտիր Ատենագրութիւն Էֆէնտի և Ձեր վսեմութեան շնորհիւ ներկայ նախատենագրութեան մէջ զայն տեսնելու բաղդը կունենամք :

20 Յունիս 1877 Արք. Երեսփոխան Ք. ՂԱԶԱՐԵԱՆ

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Ատենագրութեան վերաբերեալ խնդիր մ'է այս. երբ առաջին Ատենագրութիւնն ունենանք՝ այն ատեն կրնանք այս ալ ի նկատողութիւն տեսնուլ : Ատենական գործողութիւնը ստատած ըլլալով, այժմ պէտք է անցնինք օրակարգին, որոյ հեմաճայն առաջին գործերնիս պիտի ըլլայ Մայր դիւանի կազմութեան ամբողջացումը :

ՍՐԲԱԶԱՆ ՆԱԽԱԳԱՆ. — Քաղաքական ժողովոյ հրամարտման խնդիրը պէտք է այսօր լուծել. եթէ ուրիշ նկատի մնայ՝ պէտք է գիտնալ թէ Պատրիարք ալ չունիք, ան ալ պիտի հրամարի :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Սրբազան Հայր, այդպիսի ստատուելիք ընկեր հարկ չկայ. Քաղաքական ժողովը կրնայ հրամարտական տալ, բայց հրամարտմին պէս խնդրն պաշտօնը չկրնար ձգել. և թէ որ ձգէ, Ձեր Սրբազանութիւնը

կարող է իւր պատասխանատուութեան ներքեւ Քաղաքական ժողովոյ վերաբերեալ գործերն առ այժմ կարգադրել . ի՞նչ հարկ Չեր հրածարումն անոր հրածարման կատարելը, և անմիջապէս անորհնութիւն պահանջել այնպիսի խնդրոյ մը համար՝ որու կանխաւ պատրաստուած չէ ժողովս :

ՍՐԲԱԶԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀ . — Կառաջարկեմ որ այսօր Քաղաքական ժողովոյ հրածարականի խնդիրն որոշուի իբրև ամենէն ստիպողական . եթէ այս խնդիրն ուրիշ նստի ձգէք, ևս ալ պիտի պարտաւորիմ հրածարականս վաղը դուռը դրկել : Այս խօսքս պէտք է արձանագրուի :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ . — Այդ Չեր գիտնալու բանն է, Սրբազան Հայր, բայց կ'աղաչեմ մի այսպէս ճնշման ներքեւ դնէք ժողովն . թոյլ տուք որ Մայր Ղիւանին և նախարհնիչ Ղիւանայ կաղնութիւնը աւարտին այսօր, թերևս յետ այնոցիկ ժամանակ կունենայ ժողովն այդ հրածարականի խնդիրն ալ ուշադրութեան առնուլ, երբ ստիպողականութիւնն ընդունուի ըստ կանոնի :

ՕՐԱԿԱՐԳ

Ա .

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՅՐ ԳԻՒՆԻ ՄՆԱՅԵԱԼ ԱՆԳԱՄՈՅ

1° Բնորոշիւն երկու դեր - Ատենապետաց

Ատենապետ փաշան յայտարարելով որ ըստ 5րդ յօդուածոյ կանոնադրութեան երկու դեր - Ատենապետաց ընտրութիւնը միասին պիտի կատարուի բաղմանուն քուէով և իւրորանչիւր ընտրեալ ստացած քուէից առաւելութեան կարգաւ երկրորդ և երրորդ ատենապետ պիտի

ձանչցուին, հրաւիրեց երեսօտխաններն՝ երկու նուն քուէ պատրաստել :

Քուէհամարի համար Ղիւանին կողմն վիճակաւ հետեւեալ քննիչները սահմանուեցան .

Փախաղեան	Ստեփան	Էֆէնտի
Խեթիւճեան	Յակոբ	»
Եպիճեան	Օհան	»
Սարբէշիչեան	Համբարձում	»

Քուէարկութիւնը կատարուելով, քուէհամարը հետեւեալ արդիւնքն ունեցաւ .

Թիւ քուէարկուաց 61

Նուրեան Յովհաննէս	Էֆ . 34	Քուէ
Եռասուֆեան Տիգրան	» 30	»
Ղաղարոսեան Քրիստոստուր	» 22	»
Մէրեւէմ-Ղուլի Յարութիւն	» 19	»
Փախաղեան Ստեփան	» 5	»
Շահպաղ Կարապետ	» 4	»
Էստեան Միկրտիչ	» 3	»
Մամիկոնեան Միքայէլ	» 2	»
Ամասեան Յակոբ	» 2	»

Հետեւապէս քուէից բացարձակ առաւելութեամբ երկրորդ ատենապետ ընտրուեցաւ՝

Նուրեան Յովհաննէս Էֆէնտի :

Իսկ երրորդ ատենապետի համար քուէից բացարձակ առաւելութիւն ստացող չըլլալով, Ատենապետ փաշան՝ համեմատական քուէարկութեան մասին ժողովոյն կարծիքը խնդրեց, կանոնին տրամադրութիւնը կարգալով որ է .

« Երկու դարձ քուէարկութենէ կտրը և « տատանում պատահած ատեն, համեմատական « առաւելութիւնը կը բաւէ » :

ԵՌԻՍՈՒՅԵԱՆ Տ . ԷՅ . — Ես կարծեմ թէ օրինաւորութիւնը կը պահանջէ, որ Նուրեան Էֆէնտիի ընտրութիւնը՝ ըստ որում բացարձակ ընդունուի, իսկ յաջորդին համար համեմատական քուէ առնուի :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ . — Ղիտմամբ կանոնին

տրամադրութիւնը կարգալով, որպէս զի իմաստասիրէք . բայց սա ալ պարտիմ յիշել որ քուէից առաւելութեան կարգաւ ընտրութիւն կը ձգէ ասկէ առջի երկու տարիներուն մէջ նոյն խի կանոնադրութեան հանգուցեալ հեղինակին աչքին առջև . ուստի այս կէտը քուէի կը դնեմ . ալ որ քուէից առաւելութեան կարգաւ երրորդ ատենապետի ընտրութիւնը կընդունի, ձեռքը վեր վերցնել շնորհ ընէ :

Ժողովը միաձայնութեամբ ԸՆԴՈՒՆԵՑ քուէից առաւելութեան կարգաւ ընտրութիւնը :

Հետեւապէս ըստ կարգի քուէից՝ երրորդ ատենապետ հռչակուեցաւ .

Եռասուֆեան Տիգրան Էֆէնտի :

2° Բնորոշիւն երկու Ատենապետաց

Ատենապետ փաշան հրաւիրեց երեսօտխաններն երեք Ատենապետաց ընտրութեան համար եռանուն քուէ պատրաստել :

Քուէարկութիւնն սկսելով, քուէհամարի համար ի նորոյ քննիչ կարգեցան վիճակաւ,

Եռասուֆեան	Տիգրան	Էֆէնտի
Մամիկոնեան	Միքայէլ	»
Ղաղարոսեան	Քրիստոստուր	»
Այվաղեան	Աբրահամ	»

Այս միջոցին ժողովը քառորդ մը դադար առաւ մինչև քուէհամարի կատարումն, որոյ արդիւնքն եղաւ .

Թիւ քուէարկուաց 62

Ալաճաճեան Համբարձում	Էֆ . 37	Քուէ
Մելիքեան Միկրտիչ	» 32	»
Տէրոյէնց Ատոմ	» 28	»
Մելիքեան Գարեգին	» 22	»
Չօպանեան Միհրան	» 20	»
Չայեան Եղիազար	» 18	»
Փախաղեան Ստեփան	» 3	»
Գրասէրեան Գարրիէլ	» 2	»
Մելիքեան Եղիազար	» 2	»
Այվաղեան Աբրահամ	» 1	»

Քաղաղեան Յակոբ	Էֆ . 1	Քուէ
Պոյաճեան Յովհաննէս	» 1	»
Ամասեան Յակոբ	» 1	»
Մէրեւէմ-Ղուլի Յարութիւն	» 1	»
Կրճիկեան Յովհաննէս	» 1	»
Սինանեան Տիգրան	» 1	»
Խօճասարեան Օգոսէն	» 1	»
Փախաղեան Տրդատ	» 1	»
Եփէնիճեան Յակոբ	» 1	»
Յէլիկեան Սիմոն	» 1	»
Թորոզեան Պոզոս	» 1	»
Քախաճեան Միհրան	» 1	»
Փախաղեան Մելքոն	» 1	»

Հետեւապէս քուէից բացարձակ առաւելութեամբ ընտրուեցան՝

Ալաճաճեան Համբարձում	Էֆ . Ա .	ատենապետ
Մելիքեան Միկրտիչ	» Բ .	»

Իսկ Գ. ատենապետի համար քուէից բացարձակ առաւելութիւն դոյացած չըլլալով, ըստ առաջնոյն՝ համեմատական քուէարկութեան մասին ժողովոյ կանոն իմանալու համար Ատենապետ փաշան քուէի ղիմեց, և ժողովը միաձայնութեամբ ԸՆԴՈՒՆԵՑ քուէից համեմատական առաւելութեան կարգաւ ընտրութիւնը :

Հետեւապէս քուէից առաւելութեան կարգին համեմատ երրորդ ատենապետի ընտրուեցաւ՝

Տէրոյէնց Ատոմ Էֆէնտի :

Այսպէս Մայր Ղիւանի ընտրութիւնն ամբողջանալով, համայն արդիւնքն եղաւ՝

Ալաճաճեան	Ստեփան	փաշա	Ա .	ատենապետ
Նուրեան	Յովհաննէս	Էֆ . Բ .	»	»
Եռասուֆեան	Տիգրան	» Գ .	»	»
Ալաճաճեան	Համբարձում	» Ա .	ատենապետ	»
Մելիքեան	Միկրտիչ	» Բ .	»	»
Տէրոյէնց	Ատոմ	» Գ .	»	»

Ատենապետ փաշան նորքնտիր ատենապետ պիրներն իրենց սրաշօնին գլուխը հրաւիրելու առթիւ, Ալաճաճեան Համբարձում Էֆէնտիին՝

արբեմն վարած տոննադարութեան արշտոնը խիստ լաւ կերպով կատարած ըլլալուն համար խոր մտնաւոր գահունակութիւնը յայտնելով՝ յառաջիկային համար ալ նոյնպէս ճշգրտեամբ կատարելուն յոյս ունենայր յաւելցոյց, և միւս երկու տոննադարի Էֆէնտիներէն ալ խնդրեց՝ որ իրենցմէ սպասուած աջակցութիւնը չզրանան :

Բ .

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ՆԱԽԱՔՆՆԻՉ ԳԻՒՄՆԱՅ

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Թէպէտ և Մայր դիւանի ընտրութենէն ետև ըստ կանոնադրութեան անմիջական գործերնիս է Նախարանիչ դիւանաց ընտրութիւնը, սակայն ըստ որում Նախագահ Սրբազանը ստիպողութիւն յայտնեց Քաղ. Ժողովոյ հրաժարման խնդրոյն համար, և որպէս զի կանոնադրութիւնն ալ զո՛ր ըրած ըլլանք, նախ հորի է փոքր վիճարանութեամբ մը ֆուդ. Ժողովոյ հրաժարականը պատճառարան նա՞լ է թէ՛ ոչ, որոշել, զի եթէ պատճառարանեալ է, ըստ կանոնի կը պարտաւորինք զոյն իրաւասութեան դիւանի նախարանութեանը յանձնել : որ ըսել է Քաղաքական Ժողովոյ հրաժարման խնդրոյն առաջ նախարանիչ դիւանաց ընտրութեանը ձեռնարկել . իսկ եթէ պատճառարանեալ չէ, կրնանք անմիջապէս հրաժարականի խնդիրը յուզել, և յետոյ անցնիլ նախարանիչ դիւանաց ընտրութեան :

ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ Ք. ԷՖ. — Պատճառարանեալ ըլլալը կամ չըլլալը հասկնալու համար՝ կառաջարկեմ, որ հրաժարագիրն անգամ մ'ալ կարգացուի :

Ղիւանը վերատին կարգաց Քաղ. Ժողովոյ հրաժարագիրը :

ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ Ք. ԷՖ. — Ինձ այնպէս կը թուի, թէ այս հրաժարագիրը վերէն վար պատ-

ճառարանեալ է. ուստի այս պարագային մէջ կանոնադրութեան համաձայն պէտք եղած ալ նորէնութիւնն ընել կառաջարկեմ :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Էս ձեղ յիշեցոյցի կանոնադրութեան պահանջու՞մը. աւտոմի 80րոյ յողուածն որ կըսէ. «Այս ժողովեան անդամոց « հրաժարականը՝ կամ ուղղակի ժողովին կը տըրուի կամ Պատրիարք Սրբազանին, որ եթէ « ընդունի՝ կհաղորդէ զանի ժողովին, որ կհաստատուի « տասէ զոյն ընդունելութիւնը և նոր ընտրել « և այս ցանկը կխնդրէ : — Ժողովին տրուած հրաժարականն եթէ պատճառարանեալ է, ժողովն « իրաւասութեան գիւանին կըրահացու « թեանը վրայ՝ ձեռամբարձով առանց վէճի կամ « կընդունի կամ գործողի իշխանութեան կը « յղէ ի տնօրէնութիւն » : Աւտոմի մեր գործոց ուղղութիւնը այն հրաժարագրին պատճառարանեալ է թէ ոչ՝ որոշուի կախեալ է :

ԳՐԱՍԷՐԵԱՆ Ք. ԷՖ. — Քաղ. Ժողովոյ հրաժարականը պատճառարանեալ է, և ըստ կանոնի պէտք է երթոյ իրաւասութեան դիւանին : Սակայն կէտ մը կայ. Սրբազան Հոյրը փախաք յայտնեց որ այսօր այս խնդիրը ըրածուի. վասն զի Ժամանակիս փախուի պարագաները չեն ներեր այն խնդիրն յետաձգել, և ըստ որում հրաժարագրոյն մէջ ազգասիրական զգացում բաւերը նշանակուած են, և մեր ևս կիկայեմք թէ Քաղ. Ժողովը կազմող անձինք սողաւոր են, հետևապէս իմ կարծիքս է այդ հրաժարականը չընդունիլ այսօրիս Ժամանակի մը մէջ, յորում նոր ժողով մ'ընտրել կը դժուարանայ : Արեւմ կառաջարկեմ չընդունիլ Քաղ. Ժողովոյ հրաժարականը և անմիջապէս Նախարանիչ դիւանաց ընտրութիւնը ձեռք խառնել :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Գրասէրեան էֆէնտի մեր նորեկ ընկերներէն ըլլալով կանոնը լաւ սերտելու Ժամանակ ունեցած չէ. մեր պատուարժան ընկերը պէտք է գիտնայ որ խնդրէն դուրս խօսք ընել ներքի չէ. խնդիրը հրաժարականին պատճառարանեալ ըլլալու կամ չըլ-

լալու կէտին վրայ է : Երկրորդ՝ ստիպողութիւն յայտնել ալ պէտք չէ, զի ստիպողականութիւն խնդրելու համար կանոնը գրաւոր խնդիր կը ստանձնէ, որ չ'ունինք ձեռքերնիս :

ՍՐԱՍԱԶԱՆ ՆԱԽԱՔԱՆ. — Կանոնը չէ նախատեսած այս հրաժարականը. վասն զի սա խոր ետեւէն ունի նաև Պատրիարքին հրաժարականը, և ես ինչ որ յայտարարեցի՝ խոյն պիտի գործադրեմ եթէ այսօր Քաղ. Ժողովոյ հրաժարման խնդիրը չըլուծէր :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Կանոնն՝ ամեն բան նախատեսած է, Սրբազան Հոյր, կանոնին մէջ Պատրիարքի հրաժարման խնդրոյ կէտն ալ կայ :

ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Հրաժարականին պատճառարանեալ ըլլալն ու չըլլալը հասկընալէ առաջ հակասութեան կէտ մը կայ, զայն ստուգել հորի է. հրաժարագիրն 9 ստորագրութիւն կը կրէ, մինչդեռ Քաղ. Ժողովն 9 անգամէ չբողկանար, այլ 14 անգամներէ. քանի որ 14էն 9ը կը հրաժարին՝ ըսել է մասնաւոր է այս և ոչ խմբովին հրաժարական : Արեւմ ինչո՞ւ կըսեն թէ համարատուութիւննիս պիտի տանք. եթէ մասնաւոր հրաժարական է այս, համարատուութեան խօսքն աւելորդ է. նախ այս հակասութիւնը պէտք է ստուգուի :

ՓԱՓԱԶԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Կը կրկնեմ :

ՇԱՀՊԱԶ Կ. ԷՖ. — [Յանուն Քաղաքական Ժողովոյ] Ըստ որում մեր հրաժարման նպատակը չէ հասկցուած, խօսք կանուած հաստատուութեան թէ ևս և ընկերակիցներս անձնական որ և է նկատման կամ կուսակցական ոգւոյ չենք ծառայել հրաժարելով : Քաղաքական ժողովոյ անդամք տեսնելով թէ ներկայ փախուի պարագայի մէջ ազգին ծառայելու համար պէտք եղած ազգեցութիւնը չունին, ազգասիրական պարագ համարեցին տեղի տալ այլոց, սրայէս զի զան պէտք եղած ազգեցութեամբ գործեն : Ինչպէս որ կը տեսնէք, տեսա՞րք, Քաղաքական ժողովը բարոյական նկատման միայն կը ծառայէ և նիւթական պատճառ մը չը ցուցնէր խոր հրա-

ժարման. չըսէր երբէք թէ ներքին կամ արտաքին պատճառներ կան իւր հրաժարման. այդպիսի պատճառներ և պարագաներ չուզէր երևան հանել, այլ ինչպէս որ ըսի՝ ազգին ծառայելու համար պէտք եղած ազգեցութիւնը չունենալուն պատճառաւ միայն ազգասիրական պարտաւորութիւն համարած է հրաժարիլ :

Իսկ Քաղաքական Ժողովոյ այս հրաժարումը խմբովին է թէ մասնաւոր, այս կէտին համար եղած զիտողութեան կը պատասխանեմ թէ Քաղաքական ժողովն արդէն 14 անգամներէ կը բաղկանայ. ասանցմէ երկուքն՝ Ալուլայիկեան և Նուրեան էֆէնտիները շատոնց հրաժարած են. մէկն ալ՝ Ս.Արո էֆէնտի ճանապարհորդութեամբ բացակայ է, մնացողները 11 են, որոցմէ 9ը ստորագրած ըլլալով՝ միայն 2ը զանազան պատճառաւ ներկայ չէին այսօր, և եթէ ներկայ ըլլային՝ անշուշտ պիտի ստորագրէին, վասն զի արդէն համամիտ էին ընդ մեզ :

Աւտոմի եթէ խմբովին հրաժարական ալ չը համարուի, մեր մեր անձնական իրաւունքովն ստորագրած և մեր պարտքը կատարած ենք. կաղաչեմ որ Ժողովն ուրիշ նկատմանց չտանելով և լոկ ազգասիրական ոգիէ շարժեալ ըլլալնիս ճանաչելով՝ պէտք եղածն ընէ. ասոր հետ մէկտեղ Սրբազան Պատրիարք Հօր հրաժարման գիտաւորութիւն յայտնելն ալ ցաւ է մեզ, ուստի և կը խնդրենք որ այդ գիտաւորութիւնն ի գործ չընէ, վասն զի այսօրիս Ժամանակի մը մէջ Նորին Սրբազանութեան պնդելն իւր հրաժարման վրայ՝ մեծ դժբաղդութիւն մ'է ազգին համար :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Ըստ որում Շահապ էֆէնտի յանուն Քաղաքական ժողովոյ կը խօսի, թող բարեհոսձի յայտնել նաև թէ արդեօր սա հրաժարականն ստորագրած Ժամանակին կանոնադրութեան տրամադրութիւնը գիտնալով հանդերձ իրև պատճառարանեալ թէ ոչ իրև պարզ հրաժարական ստորագրեցին :

ՇԱՀՊԱԶ Կ. ԷՖ. — Ինչպէս որ ըսի՝ զարձեալ կըսեմ թէ մեր մեր ազգասիրական պարտաւորութիւնը կատարեցինք հրաժարելով :

վասն զի անկարող կը ճանաչենք զվեղ ծառայել ազգին . քանի որ կըսենք թէ անկարող ենք , պէտք է որ Ժողովք մեր տեղ այնպիսի մարմին մը կազմէ , որ ազգին ծառայելու շափ ազդեցութիւն ունենայ . ըսել է թէ մեր նիւթական պատճառ մը չենք յայտնեք , այլ լոկ բարոյաւ կան պատճառաւ է որ կը հրաժարինք : Ահա ասկէ աւելի բան մը չունինք ըսել :

ԵՆՈՒՍՈՒՑԵԱՆ Տ. ԷՖ. — Եթէ լու կը յիշեմ , վերջին տարիներու մէջ՝ յորմէ հետէ մեր ազգն սկսած է սահմանադրական մեքենայն գործածել , առաջին անգամն է որ Ազգային Վարչութեան հրաժարականն այսպիսի տարապայման եղանակաւ մը մեզ կը ներկայանայ . եթէ կանոն մը չունենայինք՝ կրնայինք վարանիլ թէ ի՞նչ ընելու է այսպիսի հրաժարականի մը առջև . հիմայ որ Սահմանադրութենէ զատ կանոնադրութիւն մ'ալ ունինք իբր ուղեցոյց , և մինչև ցարդ անոր սկզբանցը հետեւեցանք , պէտք է որ ս' և է Վարչութեան մը թէ՛ ընտրութեան և թէ՛ հրաժարման պարագային մէջ մեր Սահմանադրութեան և կանոնադրութեան սկզբանցը համեմատ վարտիմք : Ուստի ևս չեմ տարակուսիր որ երբէք մեր վարչական մարմիններէն մէկը թէ՛ մասամբ ըլլայ և թէ՛ խմբովին , առանց պատճառի՝ քաշուիլ ուզէ իւր պաշտօնէն . միանգամայն չեմ կրնար ըմբռնել թէ այսպիսի հրաժարական մը եկած օրն անմիջապէս որոշման ենթարկել ուղեքն սահմանադրական օրինօր ներքի ըլլայ : Ար տեսնեմ որ այս հրաժարականը թէ՛ իր խմբագրութեան ձևին մէջ և թէ՛ Գահպալէ Կիւնտի տուած բացատրութեանց մէջ պատճառաբանութիւն ունի . բայց նիւթական պատճառ մը չկայ եղեր . Քաղաքական ժողովոյ անգամք ո՛չ իրարու հետ և ո՛չ իրենց գլխոյն հետ անհամաձայնութիւն մը չունին , այլ լոկ բարոյական պատճառաւ կը հրաժարին եղեր . ինչ որ ալ ըլլայ պատճառը , հիմա ակնթարթի մը մէջ միթէ քննել կարելի է :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Կողաչեմ , իրենք ըն մի շեղիր , միայն կարծիքնիդ յայտնեցէք

թէ սա՛ հրաժարականը պատճառաբանեա՞լ է թէ ո՛չ :

ԵՆՈՒՍՈՒՑԵԱՆ Տ. ԷՖ. — Այո՛ , կարծիքս սա՛ է թէ պատճառաբանեալ է Քաղաքական ժողովոյ հրաժարականը . թէ և բարոյական ըլլայ պատճառը , ինչ որ ալ լինի՝ պատճառը քննել խմանալ հարկ է :

ԻՅՃԱՍԱՐԵԱՆ Օ. ԷՖ. — Կանոնադրութեան 80րդ յօդուածը կըսէ թէ « Վարչութեան « անդամոց հրաժարականը Պատրիարք Սրբապետի կըտրուի , որ եթէ ընդունի՛ կը հաղորդէ « զանի Ժողովին , որ կը հաստատէ զայն ընդունելութիւնը » : Եւստ իրուացի է կանոնադրութեան այս տրամադրութիւնը , վասն զի եթէ Երոստայի մէջ ըլլայ , նախորարաց հրաժարականը նախագահին կըտրուի , և նա կընդունի կամ՝ կը մերժէ . այժմ՝ հասկընանք թէ Նախագահ Սրբապետն արդեօք ընդունելով՝ բերած է հոս Քաղաքական ժողովին հրաժարականը . թէ որ չէ՛ ընդունած՝ չէր կրնար հոս բերել . թէ որ Նորին Սրբազնութեան խօսքին նայինք՝ չընդունելով՝ բերած է . այնքան գո՛հ կերելի Քաղաքական ժողովն՝ որ անոր ետեկն ինքն ալ սխալ հրաժարիմ կըսէ . ըսել է թէ խօսքով ընդունածը գործով կը մերժէ . . . :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — [Ինքնիշխանով] Ներքեցէք որ մէկ սխալնիդ չտկեմ որպէս զի Ժողովն թիւրիմացութեան մէջ չկայ . կանոնադրութիւնն Վարչական ժողովոյ հրաժարականը միայն Պատրիարքին կըտրուի չըսէր , այլ կամ ուղղակի Ժողովին և կամ Պատրիարքին , որ եթէ ընդունի , կը բերէ Ժողովիս : Քաղաքական ժողովն իր հրաժարագիրն Ազգային ժողովիս տուած է , զի առ Սրբազան Պատրիարք նախագահ Ազգային ժողովոյ կ'ուղղէ զայն , ըսել է որ Սրբազանին սոյն հրաժարագիրն մեզ բերելը չ'նշանակէր թէ ինք ընդունած է զայն , և հետեւաբար գործով ընդունածն խօսքով կը մերժէ :

ՍՐԲԱՋԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀ. — [Միտնկեալ կեր .

պով] — Մտնուածդ երբ բողբին թերևս Պատրիարքին դէմ է :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — [Թարուակերով] Սրբազան Նախագահին ընթացքը կանոնին կատարելագլխ համաձայն է : Բայ աստի մեր Վարչական ժողովները չեն կրնար բաղդատուիլ եւրոպական տէրութեանց պաշտօնեայնեբուն , զի անոնք վեհապետն կը ընտրուին , իսկ ասոնք իրենց գլխովն հանդերձ Ազգ. Ժողովն . անոնք միայն խորհրդակից են Վեհապետին որ միակ ունին գործողիւ իշխանութիւն , իսկ մեր Ժողովներն խորհրդակից և գործակից են Պատրիարքին որ անոնց հետ մեկտեղ կը վարէ Ազգին Վարչական իշխանութիւնը :

Այս սխալնիդ ուղղելէ ետև նորէն խօսք կուտամ որ շարունակէք :

ԻՅՃԱՍԱՐԵԱՆ Օ. ԷՖ. — [Թարուակերով] կանոնն իրաւունք տուած է , կըսէ Պաշան , Վարչութեան հրաժարականը հոս բերելու , և այս անգամ այսպէս եղած է զի հրաժարականն առ Նախագահ Ազգային ժողովոյ ուղղեալ է . բայց Պատրիարքն ամեն Ժողովոյ ալ նախագահ է . պատճառն եթէ ուղիղ բանով մտածենք՝ կամ իրենց մէջ , կամ Պատրիարքին հետ և կամ Արժանական ժողովոյ հետ անհամաձայնութիւն պէտք է ըլլայ . ասոնց մէկն ալ չկայ , բարոյական կարտածառէ ստիպեալ կը քաշուինք ըսելն . օրինաւոր չէ . Ժողովն բարոյական զօրութիւն , կամ արարդ կերպով՝ վստահութեան քուէ կողմէնք ըսել է այս : Քաղաքական ժողովն այնպիսի ատեն մը կը հրաժարի , որ իւր համարատուութեան միջոցն է . առանց իւր համարք մեր ձեռքն ունենալու՝ կարող չենք ոչ իւր հրաժարականն ընդունիլ և ոչ վստահութեան քուէ տալ , վստահութիւնն իրենց անձանց համար չենք զընար . սակայն պաշտօնապէս ըլլալու համար իւր համարատուութիւնը պէտք է . չը գիտենք թէ ի՞նչ գործ տեսան կամ թէ ազգին անտուկն ո՞րքան պարտքի տակ ձգեցին . թէ և ի մօտոյ գիտեմ որ երկու հարիւր հազար զուրուզ պարտք ձգելով երթալ կուղեն : Ուստի ևս կա-

ռաջարկեմ որ գոնէ շարաթ մը ևս շարունակեն իրենց պաշտօնը . վասն զի իրենց սրտատարութիւնն է համարատուութիւն և սխալէ բերել . այս տեսակ հրաժարական տալով՝ սահմանադրական ուղղութեանն խտորիլ պատիւ չբերէր : Կանոնադրութիւնը կըսէ , թէ Վարչութիւնն իւր համարատուութիւնը Ժողովոյս ատենական շրջանի երկրորդ նստին տպեալ ներկայացնելու է . մեր չը տեսանք դեռ ո՛չ տպեալը և ո՛չ ձեռագիրը :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Նախ պէտք է զխոսք , որ սուանց խնդրոյն կարևոր կէտին վրայ խօսելու ժամանակաւ կըլլանք . ժամն 9 է արդէն , և ճիշդ 10ին սխալ ցրուինք զի այստեղ Վարչութիւն չէ . շողենաւի հասնելու համար բաւական ժամանակի կը կարօտինք : Երկրորդ՝ կանոնն չներէր Օրակարգ չ'անցած խնդիր մը յանարարաստից յուղել և լուծել , զի խնդիրն իմաստասիրած չ'ըլլալով՝ վիճարանութիւնն իւր չունենար . այս կարգէն է ներկայ խնդիրն ալ . եթէ սա՛ հրաժարականն պատճառաբանեալ սխալի նկատուի՝ պարտաւոր ենք յղել զայն նախաքննութեան . ուստի միայն այս կէտին վրայ ամփոփել պէտք է վիճարանութիւնն՝ որպէս զի չ'ը ճապարի . ևս կը տեսնեմ որ վիճարանութիւնն անել ճանրու մէջ մտնելէ զատ թիւնաւորուելու ձգտում ունի , ամիտիկներ , կ'աղաչեմ , և որոշում տալու ճանրան մտնենք :

ՇԱՀՊԱՋ Կ. ԷՖ. — Նախ և առաջ կուղեմ հաւաստել Սրբազան Հօր թէ Քաղ. Ժողովին հրաժարականը Նորին Սրբազնութեան դէմ բողբ մը չէ : Հարկ չէ ըսել որ թէ՛ ևս և թէ՛ իմ ընկերներս խորին յարգանք կը խօստովանիմք իւր Սրբազնութեան պատկառելի անձին համար . և կարծեմ թէ մեծ զժողովութիւն մ'է մեզի համար՝ ազգին գործէն քաշուիլ : Երկրորդ՝ Երեսօթեան Կիւնտի գալով՝ կըսեմ թէ Կանոնադրութեան ողին այնպէս չէ՛ ինչպէս ինք կըմբռնէ , կարծելով թէ՛ մեր հրաժարականը նախաքննիչ դիւանաց յղուելու պէտք ունի . եթէ նիւթական պատճառ կամ դէպք մը կայ , ի՞նչ աղբիւրէ՛ բղխած ըլլալը բըն-

նկրու համար նախաբնին զիւանայ յղել պէտք կըլլայ . իսկ երբ հրաժարեւնուս պատճառը բարոյական է կըսենք , և կը յայտնենք թէ դորձեւու համար պէտք եղած ազդեցութիւնը չունինք , սակայն շօշափելի պատճառ մը չէ որ կարելի լինի դատել և քննել . թող ժողովք ըսէ մեզ թէ դուք սնիր ամեն ազդեցութիւն, դարձեալ մեր պիտի ըսենք թէ չունինք , վասն զի ինչպէս գիտե՞ք՝ հաւատքով կը ծառայուի : Եթէ մեր քով չկայ այդ հաւատքը , և զիտենք որ ազգին առջև զօրութիւն կամ ազդեցութիւն մը չունինք նախաբնին զիւաններն՝ որոց յղել կուգուի մեր հրաժարականը , կարող չեն փոխել մեր այս հաւատքը : Այնքանպէս կուգեմ հաստատել թէ մեր հրաժարականը պատճառաբանեալ չէ :

Երրորդ՝ Օգսէն Էֆէնտի գարով՝ կրեմ թէ մեր սյնուէս կը կարծենք որ Քաղ. Ժողովոյ նկատմամբ իւր ըսած խօսքերն ազգասիրական սղիէ յառաջ եկած են , ուստի չնորհակալ ենք , թող Օգսէն Էֆէնտի վստահ ըլլայ թէ Քաղ. Ժողովք թէ և հրաժարեալ՝ բայց համարտորուութենէ չփոխելի , այլ իւր գործողութեանց համարը պիտի ներկայացնէ և յանձնէ Ժողովք քննութեանը . մեր վստահութեան քուէ մուրալու համար հրաժարական առած չենք՝ ինչպէս կը կարծէ Օգսէն Էֆէնտի , և կը յայտնենք նաև թէ մեր հրաժարականն անդառնալի է : Խօսքս բովանդակելով կեզրակացնեմ թէ մեր հրաժարականն ուրիշ պատճառէ յառաջ եկած չէ , բայց եթէ գործել կարող ըլլալու համար պէտք եղած ազդեցութենէն զուրկ կը գտնուինք , և այս նըկատմամբ ազդասիրական պարտք համարեցինք հրաժարիլ : Իսկ Օգսէն Էֆէնտի՝ կրկին կրեմ , թող վստահ ըլլայ որ համարատուութիւնն իս պիտի բերենք մօտ ժամանակի մէջ , ի՞նչ բացատրութիւն որ ուզուի մեր գործողութեանց վրայ՝ պիտի տանք , և եթէ պատասխանատուութիւն մը կայ , դոյն ալ ստանձնել պատրաստ ենք :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Ծահլաղ Էֆէնտի յանուն Քաղ. Ժողովոյ երկու անգամ խօսեցաւ , և աեսար որ հակառակ շատերու կարծեաց՝

եաց՝ Քաղ. Ժողովն իր հրաժարականին պարզ հրաժարական ըլլալը կը հաստատէ . թէ և ցոյց տրուած պատճառին համար փոխանակ հրաժարման զիտելու Քաղ. Ժողովը կրնար այս ժողովէն վստահութեան քուէ խնդրել . իւր իրաւունքն է այս և երբէք մուրալ չնկատուիր . (Օգսէն Էֆ. — Ես մուրալ չըմի) այս , մուրալ չըմիք , բայց Քաղ. Ժողովը հրաժարին աւելի նախամեծար համարեր է : Հիմն ժողովը բուսական լուսաւորուած ըլլալով՝ վիճարանութիւնն այլ ևս չարեանակել տալ հարկ չեմ՝ աեսներ ժամավաճառ չըլլալու համար . և քանի որ Օրակարգէն դուրս խնդիր մ'է , ըստ կանոնի պարզապէս քուէարկութեան պիտի զիտեմ և հարցնեմ խօզովին թէ քաղ. Ժողովոյ բացատրութիւնները ըսելէ ետև անոր հրաժարականը պատճառաբանեալ կը նկատուի թէ պարզ :

ԵՈՒՍՈՒՅԵԱՆ Տ. ԷՖ. — Հեռեանքն ի՞նչ պիտի լինի , սյն ալ ըսէք :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Հեռեանքն ալ ըսեմ . եթէ ժողովը պատճառաբանեալ նկատելու ըլլայ , անվիճապէս նախաբնին զիւանայ կողմութեան ձեռնարկելով՝ դոյն րացնելէ ետև պիտի յղենք հրաժարողին Կրօնատուութեան զիւանին , ինչպէս Կանոնադրութիւնը կը տրամադրէ . իսկ եթէ իրեւ պարզ հրաժարական ներկատելու ըլլայ , անվիճապէս Օրակարգն անցունելով՝ վիճարանութեան պիտի ենթարկենք այսօր եթէ ստիպողութիւնն ընդունուի , առաջիկայ նստին՝ եթէ ստիպողութիւն չ'արուի ըստ կանոնի : Բայց նախ՝ վիճարանութեան փակումն ընդունելի կամ անընդունելի ըլլալն հաստատելու համար Ժողովոյն կամը պիտի հարցնեմ :

Անվիճապէս վիճարանութեան փակման խընդիրը քուէի դրուելով , 5 քուէի դէմ՝ 25 քուէով ԸՆԴՈՒՆՈՒՅԵԱՆ վիճարանութեան փակումը :

Յետոյ Քաղ. Ժողովոյ հրաժարականին պատճառաբանեալ կամ պարզ ըլլալու կէտը քուէի դրուելով , Ժողովը 15 քուէի դէմ՝ 22 քուէով պարզ հրաժարական նկատուին որչեց :

ՍՐԱԶԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀ. — Ըսել է թէ Ժողովը կրնայ չեղած բան մը իրր եղած ցուցնել և տեսակ մը գոյափոխութիւն ընել . եթէ լաւ ըմբռնելու ըլլաք՝ Քաղ. Ժողովոյ հրաժարողը պարզապէս ամբաստանութիւն է ինձ դէմ :

ՔԱՂ. ԺՈՂՈՎՈՅ ԱՆԴԱՄՔ ՄԻԱԶԱՅՆ. — Ամենին . չենք ընդունիր այդ խօսքը :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Սրբազան Հայր , մեր այրան կրցանք հասկընալ որ Քաղ. Ժողովը պարզապէս կհրաժարի առանց Ձեր Սրբազանութեան մասին բան վճիճարկելու . մանաւանդ թէ Քաղ. Ժողովոյ անգամք հանդիսապէս յարգանք և պատկառանք կը յայտնեն Ձեր Սրբազանութեան նկատմամբ . Աղգային Ժողովն ալ՝ եթէ կամիր , պատրաստ է վստահութեան քուէ տալ Ձեր Սրբազանութեան , զի ամենին ալ միևնոյն յարգանքն ունինք մեր Պատրիարքին վրայ :

ՇԱՀՊԱՋ Կ. ԷՖ. — Յանուն Քաղ. Ժողովոյ կրկին և կրկին կը բողոքեմ՝ սյն խօսքերուն դէմ , որ կրնան Նորին Սրբազանութեան դէմ , ամբաստանական դասն նկատուի կամ միտումներ ընծայել մեր հրաժարողին : Բնաւ չենք ընդունիր որ մեր հրաժարումը Նորին Սրբազանութեան անձին դէմ որ և է բողոք մ'եղած լինի : Ընդհանառակն յանուն իմ և յանուն ընկերակցացս խոստովանեցայ և դարձեալ կը խոստովանեմ մեր յարգանքն ու պատկառանքն առ Նորին Սրբազանութիւնն , և կը յայտարարեմ թէ բնաւ ցաւ մը չունինք իրեն դէմ :

ՍՐԱԶԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀ. — Գահ և շնորհակալ եմ այդ յայտարարութենէն :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓՃՇԱ. — Ուրեմն Քաղ. Ժողովոյ հրաժարականին պարզ ըլլալն ընդունուած ըլլալով , վիճարանութիւնը փակուած է այս մասին . կը մնայ մէկ կէտ մը . ըստ որում հրաժարականն ստորագրողներն 9 անգամք են և մինչև հիմա ուրիշ հրաժարողի մը մեզ եկած չէ , ասի խմբովին հրաժարական պիտի համարուի թէ

մանակի . այս կէտին վրայ եթէ խօսք ուզուի կայ՝ կը հրաւիրեմ խօսիլ :

ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ Ք. ԷՖ. — Քաղ. Ժողովն ինչո՞ւ ժամանակին չէ ծանուցեր ազգային Ժողովոյ , երբ իւր անդամակիցներէն հրաժարողներ եղեր են :

ՇԱՀՊԱՋ Կ. ԷՖ. — (Յանուն Քաղ. Ժողովոյ) Գիտե՞ք՝ Ատենապետ փաշա , Սահմանադրութիւնն օրէնք մը դժած է մեր առջև՝ որ Քաղ. Ժողովոյ անդամներէն երբ 3 հոգի հրաժարին , յի առանձ Աղգ. Ժողովոյ կը զիմուի՝ որ անոնց տեղ ուրիշներն ընտրէ : Ահա Սահմանադրութեան այս տրամադրութիւնն է պատճառ՝ որ երբ ասկէ առաջ Կիւլայնիկեան և Նուրեան Էֆէնտիները հետզհետէ հրաժարուտուին Քաղ. Ժողովն , չկրցինք անոնց հրաժարականները բերել Աղգ. Ժողովին : Քանի որ այս երկուքն ալ արդէն հրաժարած են , և Սարո Էֆէնտի ալ տէրութեան սրաշտոնով բացակայ է , կը մնան անդին երկու անգամք՝ որ չեն ստորագրած այս հրաժարողին , բայց ինչպէս կանխելի ըսել , այս վերջին երկուքն ալ արդէն համաձայն են մեզ , և այսօր չկրնալ ներկայանալուն սրաճառաւ ստորագրութիւննին չէ առնուած : Այս բացատրութենէս ետև եթէ ժողովք խմբովին հրաժարական կը նկատուի՝ լաւ . իսկ եթէ ոչ՝ ժողովոյդ զիտնալիք բանն է :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Քանի որ մնացեալ երկուքն ալ ձեզ հետ կամակից են կըսէք , խմբովին հրաժարական կրնանք համարել , և իրր այն՝ աւերողը՝ կը դատուի վիճարանութեան ենթարկել այս կէտը :

ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ Ք. ԷՖ. — Ծահլաղ Էֆ. կըսէ թէ ըստ Սահմանադրութեան՝ Քաղ. Ժողովէն հրաժարողաց թիւը մինչև 3 ի չհասնի , չկրնար զիմուիլ Աղգ. Ժողովին . սակայն է հրաժարողաց թիւոյն 3 ի հասնելու պայմանն ընտրութեան համար է և ոչ անոնց հրաժարականը Աղգ. Ժողովին հարողելու համար . թե՛րևս Աղգ. Ժողովն ընտրութենէ առաջ նկատ

տողութեան տանուլ ուղէ հրաժարողաց պատճառաբանութիւնն . ուստի հրաժարագիրներն միշտ հոս գալ պէտք էին :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ . — Քրիստոստուր էֆի այս ըստն ալ իրաւացի է . թէև պէտք էր հրաժարագիրներն Ժողովի գալ , բայց չեն եկած . ինչ և իցէ , սցմ Ժողովին քուէին պիտի դիմեմ որչափ համար թէ Քաղ . Ժողովաց հրաժարականը խմբովին պէտք է նկատել թէ մասնակի :

ՇԱՀՊԱԶ Ն . ԷՖ . Խօսք ուղեցի քանի մը անգամ և չտուիք ինձ :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ . — Այո՛ , խօսք ուղեցիք , բայց վիճարանութիւնն ազդէն վախուիլ ուրոշուած էր :

ՇԱՀՊԱԶ Ն . ԷՖ . — Վիճարանութեան վտակուէն ետև ալ խօսք ուղած եմ , թերևս մոռացմամբ շնչանակեցիք դիս . և հիսոց առանց խօսքն ինձ տալու քուէարկութեան կը ձեռնարկէք :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ . — Շատ լաւ . եթէ խօսք կուղէք՝ կրնամ տալ . բայց պէտք է զիտնալ թէ քուէարկութիւնն ի՞նչ բառերով ըլլալու վրայ միայն կրնաք խօսիլ . եթէ կուղէք խօսիլ՝ հրամայեցէք :

ՇԱՀՊԱԶ Ն . ԷՖ . — Քաղ . Ժողովաց հրաժարականը՝ խմբովին թէ ոչ՝ մասնաւոր նկատելի է . - այս կէտին վրայ պիտի խօսիմ :

(Շատ աղէկ , շատ աղէկ)

Քաղ . Ժողովաց հրաժարագիրն ստորագրող Թ անդամաց կողմէ խօսող ստեղծարան էֆէնտին յայտարարեց թէ իրենցմէ դատ երկուք ալ կան արդէն հրաժարած , որոց ստորագրութիւնն առնուած է , և թէ կը մնան երկուք՝ որ բացակայ են և որոցմէ ստորագրութիւն չէ առնուած , բայց իրենց հետ կամակից ըլլալն հասկըցած են : Հիմա մեր պիտի որոշենք՝ խմբովին է կամ չէ . համարելով թէ խմբովին հրաժարական ըլ-

լալն որոշեցինք , եթէ այն վերջի երկուքն ևլնեց բողոքեն թէ մեր ստորագրութիւնը չտեսած ի՞նչ իրաւամբ դմեղ հրաժարեալ նկատեցիք , ի՞նչ պիտի ըսենք . միթէ կարելի՞ է անոնց հրաժարման համար ալ բուէնիս տալ . այս կէտն կանխաւ հաշուի առնելու է :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ . — Հաշուի առնելու խընդիր մը չկայ . քանի որ Քաղ . Ժողովաց անգամը կը յայտարարեն թէ այն երկու բացակայ ընկերակիցներն ալ իրենց համամիտ են հրաժարելու մասին , ալ տարակուսելու տեղի չունինք . եթէ այս յայտարարութիւնը չընէին՝ այդ կէտն ուշադրութեան առնուելու պէտք կար , բայց հիմա չկայ , անոր համար քիչ մ'առաջ ըսի որ այլ ևս այս կէտին վրայ վիճարանութիւն ընելն աւելորդ է : Այս այսպէս ըլլալով՝ երբ նոյն երկու բացակայ անգամք Ժողովաց բողոք բառնան՝ տալու պատասխանն զիտենք : Հիմա՛ Քաղաքական Ժողովաց հրաժարականը խմբովին նկատելի է , թէ՛ ոչ , քուէի կը դնեմ :

Չայս ըսելով Ատենապետ Փաշան անմիջապէս քուէի դրաւ Քաղ . Ժողովաց հրաժարման խմբովին ըլլալու կամ չըլլալու կէտը :

Ժողովն իւր մեծամասնութեան ձայնիւ խըմբովին հրաժարական նկատուիլն ՈՐՈՇԵՑ :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ . — Ուրեմն Քաղ . Ժողովաց հրաժարագրոյն խմբովին ըլլալու կէտն ալ ընդունուած ըլլալով , վիճարանութիւնն այլ ևս վախուած է : Հիմա կմնայ խնդիրը նախալճաով մը Ժողովն դուրս հանել կամ սերտելու համար օրաձգել . ասոնց ս'ըր պիտի ընդունիք :

ՔԱՐԱՄԱՃԵԱՆ Մ . ԷՖ . — Սերտելու համար Օրակարգ կառաջարկեմ :

Տ . ՄԱՏԹԷՈՍ ԵՊՍ . — Մէկ կողմէ Սըրբազան Պատրիարքն առաջարկեց թէ խնդիրն այսօր որոշուի ըմնայ՝ . միւս կողմէ Քաղ . Ժողովը պնդեց թէ իր հրաժարականն անդառնալի է . հետևաբար խնդիրը սերտելու հարկ չմնար . Նորին սրբաշնորհութեան առաջարկութիւնն ստի-

որդականութեան մասին իրաւացի է , վասն զի ասանկ փախուկ ժամանակի մէջ խնդիրն օրաձգել աղէկ չըլլար . և թէև սերտելու համար կանոնադրութիւնը նախաքննութեան յղել կը տրամագրէ , միւս կողմէ նախալճիւ ալ կը սահմանէ . ժամանակիս կարճ ըլլալուն համար կառաջարկեմ որ նախալճին գործադրութիւնն ընդունուի :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ . — Խնդիրը չը շփոթելու համար պէտք է ծանուցանեմ թէ նախալճիւր ստիպողականութեան ետեւն կուգայ . ուրեմն նախապէս ստիպողականութեան կէտն ուրոշուելու է :

ԵՆՈՒՍՈՒՑԵԱՆ Տ . ԷՖ . — Ես կը կարծեմ թէ այս պարագային մէջ , ուր Վարչութիւնը կը հրաժարի , նախալճաով գործելն անկարելի է , թէև Քաղ . Ժողովաց կողմէ տրուած բացատրութեամբ խեղամուտ եղանք թէ Վարչութիւնն ո՛չ իւր անդամաց մէջ և ոչ իւր գիտցն հետ անհամաձայնութիւն մը չունի . սակայն ըստ որում բարոյապէս դժբախտ չունիմ կըսէ և այս պատճառաւ կը հրաժարի , պէտք է լաւ մտածենք թէ ի՞նչ ընելու է . ուստի քանի որ այսքան ժամանակ Քաղ . Ժողովն ազգասիրաբար պաշտօն վարեք է , կարծեմ թէ քանի մը շաբաթ ևս կրնայ համբերել , և միջոց տալ մեզ մեր ընելիքին վրայ մտածելու . ասոնց այսպէս վարուելու՝ կանխալճոց զխնդիրն օրինաւոր չեմ տեսնել :

Տ . ՅՈՎՀԱՆՆԵՒՍ ՔՀ . ՄԿՐԵԱՆ . — Ներկայ պարագայից մէջ Քաղ . Ժողովաց հրաժարան ընդունին՝ ըստ իս ստորագրուած տաղանապ յարուցանել է Ազգին մէջ : Ես կառաջարկեմ որ թէ ասկէց առաջ և թէ այսօր հրաժարող է ֆէնտիներն ամենը մէկէն յորդորենք համոզենք՝ որ տարի մ'ալ սրաշտոնին շարունակեն :

Տ . ՄԱՏԹԷՈՍ ԵՊՍ . — Հիմա որոշեցինք թէ Քաղ . Ժողովաց հրաժարականը ստորգ հրաժարական մ'է : Երեսուֆեան էֆէնտի կըսէ թէ սերտելու պէտք ունինք , քանի որ իբր սրբող հը-

րաժարական ընդունեցինք սերտելու հարկ չկայ , և ըստ որում ստիպողականութիւն ալ տրուած է արդէն Սրբազան Հօր կողմէ , ուստի նախալճի գործադրութեան առաջարկութիւնն կը կրկնեմ :

ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ Օ . ԷՖ . — Պահ եմ Մկրկեան Տէր Հօրմէն , որ այսօր անաշտապէս կատարեց իւր երեսօխոսանական պաշտօնը . ուրիշ օր չկատարեց ըսել չեմ ուղեր . ինքը՝ Պատկարբական փոխանորդ ըլլալով հանդերձ՝ կարծիք յայտնեց թէ Քաղ . Ժողովաց անդամաց հին և նոր հրաժարականներն ընդունուելով տաղանապ կը յառնէ : Ազատ կարծիք մ'էր այս , որոց համար չնորհակալ եմ : Պալով նախալճիւ արձակուելու կամ չարձակուելու կէտին , թէ որ պաշտօնական մարմնաց մը բերնէն ելած բառերն ու խօսքերը կշիռ ունին , և թէ որ պարզ երեսօխոսանի մը պէս առանց մտածելու և կրիւք երբեմն այսպէս և երբեմն այնպէս չեն խօսիր , կըսեմ թէ քանի որ անդառնալի և անկարելի բառեր արտասանուեցան Քաղ . Ժողովաց կողմէ , և քանի որ պաշտօնական ազդարէ կուգան այս բառերն , ալ մեզի վիճարանելու հարկ չկայ : կը հարցնեմ Քաղ . Ժողովին թէ ևս պիտի առնու՞ն այդ բառերը :

ՔԱԶԱԶԵԱՆ Յ . ԷՖ . — [Սեղալ Քաղ . Ժողովաց] Կը վստահաց Օգսէն էֆէնտի թէ մի գուցէ ևս առնուք հրաժարականնիս :

[Թիխայր]

ՔԱՓԱԶԵԱՆ Ս . ԷՖ . — Կը փախարի՞՞ք որ Քաղ . Ժողովը մնայ իւր պաշտօնին վրայ , բայց օրինաւորութեամբ կատարէ իւր պաշտօնը :

ՇԱՀՊԱԶ Կ . ԷՖ . — [Յանուե Քաղ . ֆոյովաց] Թող Օգսէն էֆ վստահ ըլլայ թէ մեր մեր խօսքերը կըսելով դուրս կը հանենք մեր բերնէն , և թող զխանայ թէ այսպէս խօսելու համար չէ թէ Քաղ . Ժողովաց անդամ , այլ ստորգ երեսօխոսան անգամ ըլլալու հարկ չկայ մեզ :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Կարծեմ թէ այս քոն խօսք բաւական են կարծիքները լուսաւորելու համար. անխօսելով եղած խօսքերը կը տեսնենք որ երկու կէտի յանգած են. մէկն է ստիպողականութեան կէտն. և միւսն՝ օրաձեռք ման: Պիտի հարցիւմ Ժողովին թէ այս մասին եղած վիճարանութիւնը բաւ կը համարի՞:

ԵՆՈՒՍՈՒՖԵԱՆ Տ. ԷՖ. — Իբր առաջարկեան տէր 3 անգամ խօսելու իրաւունք ունիմ ըստ կանոնի. խօսք կուզեմ վերադառնալ բացատրելու համար թէ օրինաւորութեան դէմ է վարչութեան մը հրատարականն այսպէս մէկէն ի մէկ դալն ու երթալը. շատ մեծ բացակայ երեսօտ խան ունիմք այսօր, անոնք ալ իրաւունք ունին ներկայ գտնուիլ և իրենց կարծիքը յայտնել:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Թէ՛ և առաջարկութիւն չէ՛ ձեր ըրածը, սակայն կրնաք անգամ մ'ալ խօսիլ, քանի որ Ժողովին կողմէն ձեզ լուսաւոր տրամադրութիւն կը տեսնեմ. և անկէ ետեւ ըսւ կընենք. կարծեմ, եթէ վիճարանութիւնը փակեմք և որոշումնիս բուխարիներ:

ԵՆՈՒՍՈՒՖԵԱՆ Տ. ԷՖ. Օղտէն էֆէնտի անդառնալի բառն արաստանուիլը մէջ բերաւ իբրև պաշտօնական աղբիւրէ ելած բառ մը. այս, պաշտօնական մարմիններն ինչ որ կըսեն՝ իրենց պատուութիւնն եղած կրնայ ըլլալ. բոց Ազգային ժողովն ալ իրաւունք ունի անոնց դիտարկութիւնն ընդունիլ կամ մերժել. ես Քաղաքական ժողովը հրատարակ անգամայն կողմէ զբույսուած այդ բառն իբրև իրենց համոզումը կընդունիմ, բոց ոչ իբրև այնպիսի արտադրում մը՝ որ երբ Ժողովն վճռէ իրենց պաշտօնին վերայ կենալ, անդառնալի բառն արտասանած ենք ըսելով չկրնան ետ առնուլ: Ուստի կրկին կառաջարկեմ որ Քաղ. Ժողովը հրատարականն Օրակարգ ըլլայ:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Ահաւասիկ երկու առաջարկութիւն կայ. Օրակարգ և Ստիպողականութիւն. երկուքն ալ քուէի սխտի դնեմ:

Տ. ՄԱՏԹԷՈՍ ԵՊՍ. — Ետևտփեան էֆ.

սխալ ըմբռնած է, կաղաչեմ, Ատենապետ Փաշա, խօսք տուէք ինձ:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Ոչ ևս յարգու կըրնամ խօսք տալ այս նիւթին վրայ:

Զայս ըսելով Ատենապետ փաշան քուէի դրաւ, նախ՝ օրակարգի առաջարկութիւնն, և յետոյ՝ ստիպողական առաջարկութիւնը:

Ժողովը 16 ձայնից հակառակ 13 ձայնով օրակարգի առաջարկութիւնն ընդունելով՝ որոշեք Քաղ. Ժողովը հրատարական խնդիրն օրակարգն անցնել:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Ըսել է թէ Ժողովը որոշման համաձայն Օրակարգն սխտի անցնի այս խնդիրը, որոյ վիճարանութիւնը կ'մնայ յաջորդ նստին, Իսկ հիմա որովհետև կէս ժամ միջոց ունինք, կրնանք անմիջապէս նախաքննիչ դիւանայ ընտրութեան ձեռնարկել այն պայմանաւ՝ որ քուէարկութիւնը կատարուի և քուէհամարն եթէ չկրնայ ամբողջանալ, քննչաց հսկողութեան տակ վաղը կատարուի և հրատարակուի անմիջապէս:

ՍՐԲԱԶԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀ. — Կը հարցնեմ թէ այսօր Քաղ. Ժողով ունինք:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Այո, ունինք, և նոյն քաղ. Ժողովն է, որոյ հրատարական խնդիրը Ժողովն վերապահած է քննել, բոց ըստ որում ամեն կարևոր խնդիր Կանոնադրութեան համեմատ նախաքննութեան կը յղուի, պէտք է որ անմիջապէս նախաքննիչ դիւանայ ընտրութիւնն ընենք և Չեր Սրբազնութեան կողմէ հրատարական նորընտիր դիւաններն ատենապետին ընտրել և Չեր Սրբազնութեան ներկայել որպէս զի Քաղ. Ժողովը հրատարական ատենապետաց դիւանին կամ ըստ Կանոնադրութեան Իրաւագիր ստիպան դիւանին հազրդուի. և նա տեղեկագիր պատրաստէ սոյն խնդրոյն վրայ՝ ձեր առաջիկայ նստին կարգալու և վիճարանելու համար Իսկ հրատարակ ժողովականաց պարտաւորութիւնն է՝ մինչև իրենց յաջորդաց ընտրութիւնն

կամ իրենց վերահաստատութիւնը շարունակել պաշտօններն նոյն ազգասիրական ոգով՝ որով մինչև ցարդ վարուեցան:

ՍՐԲԱԶԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀ. — Ուրեմն քաղ. Ժողով կայ:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Այո՛ կայ, որով և Չեր Սրբազնութեան հրատարակուն պէտք մը չէ մնացած:

ԵՆՈՒՍՈՒՖԵԱՆ Տ. ԷՖ. — Ժամը 10 ին քառորդ մնացած է, չեմ կարծեր որ Նախաքննիչ դիւանաց ընտրութեան քուէարկութիւնը այս պահուս սկսելով ընցնել կարելի 'ըլլայ: Կառաջարկեմ որ յառաջիկայ նստին քուէնիս դրկենք և ատենայ բացուելէ առաջ քննիչ Մասնաժողովը մը ձեռք քուէհամարը կատարուի:

ԶԱՅՆԵՐ. — Ոչ, ոչ. այսօր պէտք է կատարուի թէ՛ քուէարկութիւնը և թէ՛ քուէհամարը:

ԵՆՈՒՍՈՒՖԵԱՆ Տ. ԷՖ. — Բոց ժամը 10 է գրեթէ, անկարելի է այսօր, որովհետև նիւթապէս ժամանակ չպիտի մնայ քուէարկութիւն և քուէհամար միանգամայն կատարել:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Ըստ թէ քուէարկութիւնը միայն կատարուի, և քուէհամարը վաղուան մնայ: Յաջորդ նիստէն առաջ ամեն բան կարգադրուած ըլլայ, ինչ հարկ կայ ամեն բան օրաձեռել:

ԶԱՅՆԵՐ. — Քուէի դրէք:

Ատենապետ Փաշան անմիջապէս քուէի դրաւ Նախաքննիչ դիւանայ ընտրութեան՝ այսօր կատարուելու կամ չը կատարուելու առաջարկութիւնները:

Ժողովը 14 քուէի հակառակ 27 քուէով որոշեց այսօր կատարել:

Սոյն որոշման վրայ Ատենապետ Փաշան հրատարակ երեսօտիսաններն ի քուէարկութիւն ըստ կանոնի պարտաստուած ընտրելեաց ցանկին

համեմատ, որոյ մէն մի օրինակն Մայր դիւանին կողմէ երեսօտիսանաց ցրուեցաւ:

Քուէհամարի համար քննիչ կարգեցան վիճակաւ:

Մելիքեան	Պարեգին	Էֆէնտի
Փախաղեան	Ստեփան	»
Իւթիւհեան	Յակոբ	»
Քախամանեան	Մինաս	»

Ատենապետ Փաշան կողմէ երթալու համար մեկնելու պարտաւորած ըլլալը յայտնելով, իբր քուէթուղթը և աթոռը երկրորդ ատենապետ Նուրեան էֆէնտի յանձնելէ ետև մեկնեցաւ Ժողովէն ժամը ճիշդ տասնին:

Ժողովը քուէարկութիւնը կատարեց. և քուէհամարի գործողութիւն կատարուած ժամանակ ատենապետ փակեցաւ 10 1/2 ին ժամանակները:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ	ԱՏԵՆԱՊԵՏ
Հ. Ս. Արաճաճեան	Ս. Ստեփանեան

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

1. Խորէն	Եսիսկ	Մ/սիթարեան	Ա. ԱՏՆԱԳԵՏ
2. Յակոբ	Վարդ	Փափաղեան	Ա. ԱՏՆԱԳԳԻՐ
3. Գէորգ	Աւգ. Բ.	Արծրունի	Ք. ԱՏՆԱԳՅՏ
4. Խաչատուր	»	Տ. Գարրիէլեան	Բ. ԱՏՆԱԳԻՐ
5. Գարրիէլ	»	Չիչէքճեան	
6. Յովհաննէս	»	Մկրեան	
7. Արիստակէս	»	Քարակէօժրիւկի	
8. Պետրոս	»	Փափաղեան	
9. Իզնատիոս	»	Մանաղեան	
10. Գրիգոր	»	Սէթեան	
11. Սթանաս	բհյ	Ս. Խաչ յիւսկ	
12. Մեսրոպ	»	Երէցեան	
13. Միքայէլ	»	Պալատու	
14. Չապաւա	»	Բերայի	

ԻՒՍՂՍՒԲԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

1. Աղբօ	Սահակ	էֆէնտի	Ա. ԱՏՆԱԳԵՏ
2. Շահապ	Կարապետ	»	Ք. »
3. Նորեան	Յովհաննէս	»	Ա. ԱՏՆԱԳԳԻՐ
4. Պօյաճեան	Յովհաննէս	»	Բ. 1 »
5. Նորատունկեան	Յակոբ	»	
6. Կիւլպէնկեան	Սերոբէ	»	
7. Լապեան	Յովհաննէս	»	
8. Ազնաւորեան	Յովհաննէս	»	
9. Սարայեան	Ալիքսան	»	
10. Մազաւտեան	Սեպուհ	»	
11. Կրճիկեան	Ս. Նորանիկի սէյ		
12. Մարկոսեան	Գրիգոր	էֆէնտի	
13. Քաղաղեան	Յակոբ	»	
14. Յրէնկեան	Յակոբ	»	

ԻՆՏՐՈՆ ԴԱՅՆԱԳՐՈՒ

Ինտրոն	1
Մեթոդ	2
Գրքեր	3
Գրքեր	4
Գրքեր	5
Գրքեր	6
Գրքեր	7
Գրքեր	8
Գրքեր	9
Գրքեր	10
Գրքեր	11
Գրքեր	12
Գրքեր	13
Գրքեր	14
Գրքեր	15
Գրքեր	16
Գրքեր	17
Գրքեր	18
Գրքեր	19
Գրքեր	20
Գրքեր	21
Գրքեր	22
Գրքեր	23
Գրքեր	24
Գրքեր	25
Գրքեր	26
Գրքեր	27
Գրքեր	28
Գրքեր	29
Գրքեր	30
Գրքեր	31
Գրքեր	32
Գրքեր	33
Գրքեր	34
Գրքեր	35
Գրքեր	36
Գրքեր	37
Գրքեր	38
Գրքեր	39
Գրքեր	40
Գրքեր	41
Գրքեր	42
Գրքեր	43
Գրքեր	44
Գրքեր	45
Գրքեր	46
Գրքեր	47
Գրքեր	48
Գրքեր	49
Գրքեր	50
Գրքեր	51
Գրքեր	52
Գրքեր	53
Գրքեր	54
Գրքեր	55
Գրքեր	56
Գրքեր	57
Գրքեր	58
Գրքեր	59
Գրքեր	60
Գրքեր	61
Գրքեր	62
Գրքեր	63
Գրքեր	64
Գրքեր	65
Գրքեր	66
Գրքեր	67
Գրքեր	68
Գրքեր	69
Գրքեր	70
Գրքեր	71
Գրքեր	72
Գրքեր	73
Գրքեր	74
Գրքեր	75
Գրքեր	76
Գրքեր	77
Գրքեր	78
Գրքեր	79
Գրքեր	80
Գրքեր	81
Գրքեր	82
Գրքեր	83
Գրքեր	84
Գրքեր	85
Գրքեր	86
Գրքեր	87
Գրքեր	88
Գրքեր	89
Գրքեր	90
Գրքեր	91
Գրքեր	92
Գրքեր	93
Գրքեր	94
Գրքեր	95
Գրքեր	96
Գրքեր	97
Գրքեր	98
Գրքեր	99
Գրքեր	100

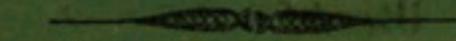
ԳԻՆ 2 ՂՐՈՒՇ

ԻՆՏՐՈՆ ԴԱՅՆԱԳՐՈՒ

ՄԵՓԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԿԵԴՐԱՆԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿԻՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԱՅ ԾԱԽՈՒՅ ՅԱՏԿԱՅԵԱԼ

Կը ծախուի ի Դիւանատան Պատրիարքարանի . և Ղալաթիոյ Ս
Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ բանկայր և Հայ գրախանատայ քով .

Գրքեր	11
Գրքեր	12
Գրքեր	13
Գրքեր	14
Գրքեր	15
Գրքեր	16
Գրքեր	17
Գրքեր	18
Գրքեր	19
Գրքեր	20
Գրքեր	21
Գրքեր	22
Գրքեր	23
Գրքեր	24
Գրքեր	25
Գրքեր	26
Գրքեր	27
Գրքեր	28
Գրքեր	29
Գրքեր	30
Գրքեր	31
Գրքեր	32
Գրքեր	33
Գրքեր	34
Գրքեր	35
Գրքեր	36
Գրքեր	37
Գրքեր	38
Գրքեր	39
Գրքեր	40
Գրքեր	41
Գրքեր	42
Գրքեր	43
Գրքեր	44
Գրքեր	45
Գրքեր	46
Գրքեր	47
Գրքեր	48
Գրքեր	49
Գրքեր	50
Գրքեր	51
Գրքեր	52
Գրքեր	53
Գրքեր	54
Գրքեր	55
Գրքեր	56
Գրքեր	57
Գրքեր	58
Գրքեր	59
Գրքեր	60
Գրքեր	61
Գրքեր	62
Գրքեր	63
Գրքեր	64
Գրքեր	65
Գրքեր	66
Գրքեր	67
Գրքեր	68
Գրքեր	69
Գրքեր	70
Գրքեր	71
Գրքեր	72
Գրքեր	73
Գրքեր	74
Գրքեր	75
Գրքեր	76
Գրքեր	77
Գրքեր	78
Գրքեր	79
Գրքեր	80
Գրքեր	81
Գրքեր	82
Գրքեր	83
Գրքեր	84
Գրքեր	85
Գրքեր	86
Գրքեր	87
Գրքեր	88
Գրքեր	89
Գրքեր	90
Գրքեր	91
Գրքեր	92
Գրքեր	93
Գրքեր	94
Գրքեր	95
Գրքեր	96
Գրքեր	97
Գրքեր	98
Գրքեր	99
Գրքեր	100

